

DON'T BUY INTO OCCUPATION

Samenvatting van het rapport in de Nederlandse context
The Rights Forum | 29 september 2021

1. INTRODUCTIE

De **Don't Buy into Occupation** (DBIO)-coalitie is een gezamenlijk project van 25 Palestijnse, regionale en Europese organisaties gevestigd in België, Frankrijk, Ierland, Nederland, Noorwegen, Spanje en het Verenigd Koninkrijk (VK). De Nederlandse leden van de coalitie zijn The Rights Forum, Pax en BankTrack. De coalitie **onderzoekt de financiële relaties tussen Europese financiële instellingen en bedrijven die een rol spelen in de illegale Israëliëse nederzettingen in bezet Palestijns gebied.**

De Israëliëse nederzettingen in de bezette Palestijnse gebieden zijn op zichzelf al illegaal volgens internationaal recht. De bouw en uitbreiding ervan gaat gepaard met nog meer schendingen van het internationaal humanitair recht en mensenrechten, zoals landonteigening van Palestina en de sloop van Palestijnse huizen en bezittingen.

Bedrijven en financiële instellingen die financiële relaties onderhouden met de nederzettingenindustrie, spelen een belangrijke rol in het voortbestaan en de uitbreiding van de nederzettingen. De Verenigde Naties [publiceerden](#) daarom in februari 2020 een 'VN-database' van bedrijven die betrokken zijn bij de Israëliëse nederzettingenindustrie en daarmee een groot risico lopen bij te dragen aan systematische mensenrechtenschendingen. In een nieuw rapport brengt de DBIO-coalitie de financiële relaties tussen dergelijke bedrijven en Europese financiële instellingen in kaart.

2. ALGEMENE BEVINDINGEN

Tussen januari 2018 en mei 2021 onderhielden **672 Europese financiële instellingen** – zoals banken, vermogensbeheerders, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen – financiële relaties met 50 bedrijven die actief zijn betrokken bij de Israëliëse nederzettingen.

Binnen die relaties werd **114 miljard dollar** (98 miljard euro) verstrekt in de vorm van leningen en 'underwritings' (het onderschrijven van de uitgifte van obligaties), terwijl Europese investeerders ook **141 miljard dollar** (121 miljard euro) aan aandelen en obligaties bezitten in deze bedrijven.^[1]

De **50 bedrijven** waarvan financiële relaties met Europese financiële instellingen zijn vastgesteld, zijn: ACS Group, Airbnb, Alstom, Altice Europe, Ashrom Group, Atlas Copco, Bank Hapoalim, Bank Leumi, Bezeq Group, Booking Holdings, Construcciones y Auxiliarios de Ferrocarriles (CAF), Caterpillar, Cellcom Israel, Cemex, CETCO Mineral Technology Group, Cisco Systems, CNH Industrial, Delek Group, Delta Galil Industries, DXC Technology, eDreams ODIGEO, Elbit Systems, Electra Group, Energix Renewable Energies, Expedia Group, First International Bank of Israel (FIBI), General Mills, HeidelbergCement, Hewlett Packard Enterprise (HPE), Israel Discount Bank, Magal Security Systems, MAN Group, Manitou Group, Matrix IT, Mivne Group, Mizrahi Tefahot Bank, Motorola Solutions, Partner Communications Company, Paz Oil Company, Rami Levy Chain Stores Hashikma Marketing 2006, RE/MAX Holdings, Shapir Engineering and Industry, Shikun & Binui, Shufersal, Siemens, Solvay, Terex Corporation, Tripadvisor, Volvo Group, en WSP Global.

3. SPECIFIEKE BEVINDINGEN VOOR NEDERLAND

Bedrijven

Van de 50 bedrijven die in het rapport worden beschreven zijn er vijf in Nederland gevestigd:

Altice Europe is een in Nederland gevestigd telecombedrijf. Volgens onderzoeksbureau [Who Profits](#) biedt de Israëlische dochteronderneming van Altice, Hot Telecommunication Systems, telecomdiensten aan in Israëlische nederzettingen. Een andere dochteronderneming, Hot Mobile, beheert volgens Who Profits een groot aantal antennes op de bezette Westelijke Jordaanoever, waarvan er enkele gebouwd zijn op geconfisqueerd particulier Palestijns land. Ook beheren dochterondernemingen meerdere verkoop- en klantcontactcentra in de Israëlische nederzettingen. Zowel Altice als de genoemde dochterondernemingen zijn opgenomen in de VN-Database.

Booking.com, onderdeel van Booking Holdings, is een in Nederland geregistreerd online bedrijf dat accommodaties aanbiedt, waaronder in een aantal Israëlische nederzettingen in bezet Palestijns gebied. Booking.com is opgenomen in de VN-Database.

CNH Industrial is een in Nederland geregistreerde fabrikant van onder meer landbouwmachines, trucks en commerciële voertuigen. Volgens Who Profits zijn de producten van CNH gebruikt voor de bouw van Israëlische nederzettingen en gerelateerde infrastructuur, voor de bouw van de Afscheidingsmuur, en voor de sloop van Palestijnse huizen in de bezette gebieden.

Kardan is een in Nederland geregistreerde investeringsmaatschappij, actief in de onroerend goedsector, waterinfrastructuur en financiële diensten. Door middel van haar dochtermaatschappijen Tahal Group International en Tahal Consulting Engineers voert Kardan projecten uit op het gebied van waterzuivering en watervoorziening ten behoeve van diverse nederzettingen en nederzettingenblokken. Kardan is opgenomen in de VN-Database.

Tahal Group International is een in Nederland geregistreerd bedrijf gespecialiseerd in waterzuivering en watervoorziening. Tahal Group International en Tahal Consulting Engineers voeren projecten uit op het gebied van waterzuivering en watervoorziening ten behoeve van diverse nederzettingen en nederzettingenblokken. Tahal Group International is opgenomen in de VN-Database.

Pensioenfondsen

Algemeen Burgerlijk Pensioenfonds (ABP) had in mei 2021 voor bijna 1,1 miljard USD (936 miljoen euro) belegd in bedrijven die betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingenindustrie. Het betreft onder meer beleggingen in HeidelbergCement, Bezeq Group, Caterpillar, Matrix IT, Motorola, RE/MAX en WSP Global.

Pensioenfonds Zorg en Welzijn (PFZW) had in mei 2021 voor 480 miljoen USD (413 miljoen euro) belegd in bedrijven die betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingenindustrie. Het betreft onder meer beleggingen in Bank Hapoalim, Bank Leumi, First International Bank of Israel, Israel Discount Bank, Mizrahi Tefahot Bank, Bezeq Group, Energix, Paz Oil Company, Shapir Engineering and Industry en TripAdvisor.

Banken

ABN AMRO verstrekke in totaal 342 miljoen USD (294 miljoen euro) aan kredieten en was daarmee de 31e grootste kredietverstrekker in het rapport. Het krediet werd uitsluitend verstrekt aan Delek Group. ABN AMRO heeft daarnaast beleggingen ter

waarde van 99 miljoen USD (85 miljoen euro) in Delek Group en tal van andere bedrijven.

ING verstrekke in totaal 4.604 miljoen USD (4,6 miljard USD; 4 miljard euro) aan kredieten aan ondernemingen die actief zijn in de Israëlische nederzettingen, waarmee het de achtste grootste crediteur in het rapport is. Daarnaast werd USD 65 miljoen (56 miljoen euro) belegd in dergelijke ondernemingen. Het gaat onder meer om financiële relaties met HeidelbergCement, ACS Group, Altice Europe, Caterpillar, Cemex, CNH Industrial, Delek Group, DXC Technology, HPE, Siemens, Solvay en Volvo Group.

Rabobank verstrekke in totaal 1.333 miljoen USD (1,3 miljard USD; 1,1 miljard euro) aan kredieten en was daarmee de 23e grootste kredietverstrekker in het rapport. Het krediet werd met name verstrekt aan CNH Industrial (1,2 miljard USD) en aan General Mills (108 miljoen USD).

Van Lanschot Kempen had beleggingen ter waarde van 169 miljoen USD (145 miljoen euro), onder meer in TripAdvisor (12 miljoen USD) en Mizrahi Tefahot Bank (14 miljoen USD).

Verzekeraars

NN Group investeerde tussen januari 2018 en mei 2021 733 miljoen USD (630 miljoen euro) in bedrijven die betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingenindustrie. Het betreft onder andere investeringen in Siemens, Atlas Copco en Cisco Systems.

Aegon investeerde tussen januari 2018 en mei 2021 584 miljoen USD (502 miljoen euro) in bedrijven die betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingenindustrie. Het betreft onder andere investeringen in Cisco Systems, Hewlett Packard Enterprise en Booking.com.

Voor een uitgebreidere profielschets per nederzettingenbedrijf, zie pagina 53-91 van het rapport. Voor een case study van Booking.com en HeidelbergCement, zie pagina 42-53 van het rapport

4. VERANTWOORDELIJKHEDEN BEDRIJVEN EN FINANCIËLE INSTELLINGEN

Ondernemingen die (in)direct betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingen lopen een groot risico betrokken te raken bij ernstige schendingen van het internationaal humanitair recht en mensenrechtenschendingen.

In de woorden van het VN-mensenrechtenbureau (OHCHR), in januari 2018: 'Gezien het gewicht van de internationale juridische consensus over het illegale karakter van de nederzettingen zelf, en het systemische en alomtegenwoordige karakter van de negatieve gevolgen voor de mensenrechten die erdoor worden veroorzaakt, is het moeilijk een scenario voor te stellen waarin een bedrijf activiteiten in de nederzettingen zou kunnen ontplooiën op een manier die in overeenstemming is met de VN-richtlijnen en met het internationaal recht.'

Bedrijven hebben onder de [UN Guiding Principles on Business & Human Rights](#) (UNGPs) en de [OESO-richtlijnen voor Multinationals](#) een duidelijke verantwoordelijkheid om zich te verzekeren dat hun activiteiten niet bijdragen aan mensenrechtenschendingen. Wanneer de activiteiten, producten of diensten van een bedrijf rechtstreeks verband houden met mensenrechtenschendingen, wordt verwacht dat het bedrijf in kwestie zijn verantwoordelijkheid neemt en die activiteiten beëindigt.

Internationale financiële instellingen, zoals banken en pensioenfondsen, hebben volgens bovenstaande gedragscodes de verantwoordelijkheid om zich te verzekeren dat de ondernemingen waarin zij investeren het internationaal recht respecteren. Mochten zij op schendingen stuiten, dan dienen zij het bedrijf daarop aan te spreken. Als dat bedrijf vervolgens weigert haar activiteiten aan te passen of stop te zetten, dienen financiële instellingen te desinvesteren. Zo trok de grootste pensioenmaatschappij van Noorwegen (Kommunal Landspensjonskasse, KLP) zich in juli 2021 terug uit maar liefst 16 bedrijven die banden hebben met de Israëliische nederzettingen. In september 2021 maakte Norges Bank, dat het Noorse 'Government Pension Fund Global' beheert, bekend zijn investeringen in twee nederzettingenbedrijven te beëindigen.

Sinds 2010 gingen talrijke andere instellingen over tot (gedeeltelijke) desinvestering in bedrijven die betrokken zijn bij de Israëliische nederzettingen. Daaronder Dexia Crédit Local (Frankrijk), Deutsche Bank (Duitsland), Barclays (VK), HSBC (VK), AXA IM (Frankrijk), Government Pension Fund Global (Noorwegen), Danske Bank (Denemarken), Sampension (Denemarken), United Methodist Church (Verenigde Staten), Quakers in Britain Church (VK), Storebrand (Noorwegen) en Europcar Groupe (Frankrijk).

5. AANBEVELINGEN

Het DBIO-rapport formuleert een reeks van 26 aanbevelingen aan bedrijven, financiële instellingen, Europese regeringen en lokale besturen in EU-lidstaten (pagina 98-100 van het rapport). Voor Nederland zouden die als volgt samengevat en geconcretiseerd kunnen worden:

Bedrijven die een rol spelen in de bouw, uitbreiding en/of het functioneren van de Israëliische nederzettingen moeten:

In lijn met de UN Guiding Principles en OESO-richtlijnen hun relaties met de nederzettingen beëindigen, en alle verantwoordelijkheden onder internationaal humanitair recht en de mensenrechten in acht nemen.

De nodige compensaties voorzien voor Palestijnse gemeenschappen die schade hebben ondervonden van deze activiteiten.

Een diepgaande mensenrechtentoets ('enhanced human rights due diligence') uitvoeren in de hele keten om zeker te stellen dat activiteiten in het buitenland en door dochtermaatschappijen in overeenstemming zijn met het internationaal recht.

Financiële instellingen die financiële relaties onderhouden met bedrijven die een rol spelen in de nederzettingenindustrie moeten:

Een diepgaande mensenrechtentoets ('enhanced human rights due diligence') uitvoeren op alle financiële relaties met bedrijven die actief zijn in de Israëliische nederzettingenindustrie.

Hun invloed aanwenden om dergelijke bedrijven te overtuigen hun betrokkenheid bij de Israëliische nederzettingenindustrie te beëindigen. Als een dergelijk beïnvloedingsproces binnen een redelijke termijn geen concreet resultaat oplevert, moet de financiële instelling zelf uit de betreffende bedrijven desinvesteren.

Actie ondernemen om toekomstige investeringen in bedrijven die zijn betrokken bij de nederzettingen, te vermijden. Dit dient te gebeuren door de ontwikkeling van een duidelijk mensenrechtenbeleid, dat 'betrokkenheid bij de Israëliische nederzettingen' als uitsluitingscriterium hanteert.

In gesprek gaan met de lokale Palestijnse bevolking om een oplossing of compensatie te vinden voor de schade die is aangericht als gevolg van de investeringen van de financiële instelling.

De Nederlandse regering moet:

Een verbod instellen op handel met illegale nederzettingen in bezet gebied in lijn met de verplichtingen van derde Staten onder internationaal humanitair recht.

Een verbod instellen op de import van goederen en diensten uit illegale nederzettingen, in lijn met de verplichtingen van derde Staten onder internationaal humanitair recht.

Haar invloed als grootste aandeelhouder van ABN Amro aanwenden zodat de bank haar relaties met bij de nederzettingenindustrie betrokken bedrijven herzieet.

Met onmiddellijke ingang stoppen met het afsluiten van contracten met in het rapport opgenomen bedrijven (zoals het Israëlische defensiebedrijf Elbit).

Politieke en financiële steun verlenen aan een jaarlijkse update van de VN-database van nederzettingenbedrijven.

Nederlandse pensioenfondsen – waaronder met name ook het pensioenfonds voor overheid en onderwijs, ABP – aanspreken op hun beleggingen in bedrijven die werkzaam zijn in illegale nederzettingen (of daar anderszins bij betrokken zijn), en de fondsen oproepen die te beëindigen.

Zich ervan verzekeren dat in Nederland geregistreerde bedrijven een diepgaande mensenrechtentoets ('enhanced human rights due diligence') uitvoeren om te voorkomen dat ze betrokken raken bij mensenrechtenschendingen in bezette- en andere conflictgebieden, in lijn met UN Guiding Principles, OESO-richtlijnen en relevante verplichtingen onder internationaal recht.

Het bestaande ontmoedigingsbeleid aanscherpen in het geval dat een compleet verbod op economische relaties met de nederzettingen om technische redenen niet direct kan worden gerealiseerd. Deze tussenmaatregel dient proactief onder Nederlandse bedrijven en financiële instellingen te worden verspreid.

Decentrale overheden moeten:

Er nauw op toezien dat ze geen contracten afsluiten met bedrijven die actief betrokken zijn bij de Israëlische nederzettingenindustrie en de Israëlische bezetting van Palestijns gebied. Een voorbeeld van een bedrijf dat desondanks tot de Nederlandse markt is toegelaten is EBS (Egged Bus Services), dat busdiensten verzorgt in de regio's Haaglanden, Voorne-Putten en Rozenburg, en Waterland. EBS is een dochteronderneming van het Israëlische Egged; dat bedrijf is opgenomen in de VN-Database, en komt voor in het hier samengevatte rapport.

[1] Tegen de huidige wisselkoers van 1 USD tegen 0.86 euro.